

LESBRIEF MÉÉR MUZIEK IN DE KLAS

Blazen en fluiten

Doelen

De leerlingen:

- Kunnen verschillende blaasinstrumenten noemen.
- Weten dat blaasinstrumenten in een orkest worden ingedeeld in koperblazers en houtblazers.
- Maken hun eigen riet(jes)blazer.
- Ervaren dat een langer rietje een lagere toon geeft, een korter rietje een hogere toon.

Benodigheden:

- Digitaal schoolbord met internettoegang.
- De linkjes uit deze lesbrief.
- 1 limonaderietje per leerling (liefst de dikkere soort, de milkshake-rietjes).
- Een aantal scharen.
- Optioneel: spijkers met platte koppen en een paar waxinelichtjes.

Tijdsduur: Circa 50 minuten

Vorbereiding: Oefen zelf vast met het maken en bespelen van het rietjesfluitje. Zie instructies onderaan.

De schuingedrukte informatie in deze lesbrief kan steeds als basis gebruikt worden om de lesonderdelen te introduceren.

1. Inleiding

Geluid is trillende lucht. Elk muziekinstrument brengt op de één of andere manier lucht in trilling. Door bijvoorbeeld een snaar aan te slaan of op een trommel te slaan, maar het kan ook door de lucht direct te laten bewegen; door te blazen.

Fluit zelf op je vingers of met je lippen om dit te demonstreren.

Vanaf het moment dat mensen voor het eerst de wind door holle rietstengels hoorden fluiten bestaan er blaasinstrumenten. Je vindt ze over de hele wereld in allerlei soorten en maten. De overeenkomst tussen al die blaasinstrumenten: er beweegt lucht door het instrument om een toon te laten klinken.

2. Soorten blaasinstrumenten

Welke blaasinstrumenten kennen jullie? Laat de leerlingen in twee minuten zoveel mogelijk blaasinstrumenten opschrijven.

Vervolgens ga je met de klas nakijken. Laat hierbij de kinderen om de beurt een instrument van hun lijstje opnoemen. Tel hoe vaak elk instrument door de leerlingen is opgeschreven. De meest unieke instrumenten worden waarschijnlijk het minst genoemd.

Had iemand ook 'flessen' opgeschreven?: <https://www.youtube.com/watch?v=hmSX8eX34Hs>

En had iemand 'de stem'? Dat zou je eigenlijk ook een blaasinstrument kunnen noemen, want er beweegt lucht langs je stembanden. En is de mondharmonica ook genoemd?

Nog niet zolang geleden overleed de beroemdste mondharmonicaspeler ter wereld, Toots Tielemans uit België. Hier speelt hij het beroemde lied 'What a wonderful world' samen met Trijntje Oosterhuis:

https://www.youtube.com/watch?v=Prxevl_neFY

In het Engels noemen ze blaasinstrumenten 'wind instruments'. Dat is eigenlijk een betere naam want je hoeft niet altijd zelf te blazen op een blaasinstrument. Denk aan een traporgel of een accordeon.

3. Echo-fluiten

Je lippen zijn ook een blaasinstrument. Wie kan er goed fluiten?

Laat enkele leerlingen iets voorfluiten, de rest probeert het na te fluiten.

Bespreek achteraf of voor- en nafluiten makkelijker of moeilijker is dan zingen, en waarom. Besteed ook aandacht aan het feit dat bij fluiten je stembanden er niet aan te pas komen.

4. Indeling

Blaasinstrumenten in een orkest worden meestal ingedeeld in twee groepen: de koperblazers en de houtblazers. Jullie hebben net allemaal blaasinstrumenten opgeschreven, welk instrument hoort bij de houtblazers en welke bij de koperblazers?

Hier zitten een paar voor de hand liggende antwoorden bij. Bij koperen blaasinstrumenten horen bijvoorbeeld onder andere: trompet, tuba, trombone en hoorn. Bij de houten: Fagot, blokfluit en klarinet. Maar hoe zit het met de dwarsfluit? Die hoort bij de houten instrumenten hoewel hij van metaal is gemaakt. Dit heeft twee redenen. De eerste is de klank, die erg lijkt op de klank van verwante houten fluiten. Ten tweede was de dwarsfluit oorspronkelijk van hout gemaakt en is pas later het metalen model ontstaan.

En waar denken de leerlingen dat de saxofoon bij hoort? Die hoort ook bij de houten blaasinstrumenten omdat er in het mondstuk een stuk riet zit dat de

toon produceert. De klankbron is dus van hout, vandaar. Ook al is hij verder bijna helemaal van metaal.

Er zijn meer 'rietblazers': de klarinet, de hobo en de fagot bijvoorbeeld. Die instrumenten hebben allemaal een riet of een dubbel riet in het mondstuk dat door blazen in trilling wordt gebracht.

5. Fluitje van (minder dan) een cent!

Zo'n rietblazer is heel makkelijk te maken!

Probeer dit eerst thuis even uit. Met name het produceren van een toon kost soms even oefening. Als het niet meteen lukt, varieer dan de druk van je lippen of maak je puntje wat platter of juist minder plat. Door van de andere kant van het rietje stukjes af te knippen kun je de toonhoogte variëren.

Werkwijze:

- Maak het uiteinde (ongeveer 1 of 2 centimeter) van een dik limonaderietje plat.
- Knip van die platte kanten 2 schuine hoekjes af zodat er een 'mijtertje' of 'vulpen-punt' ontstaat
- Stop dit puntje tussen je lippen en blaas stevig: TOET!

Je kunt eventueel ook dit filmpje bekijken of laten zien:

<https://www.youtube.com/watch?v=o8zP52SyjTM>

Uitbreiding: verhit de kop van een spijker met een aansteker (let op: de andere kant wordt ook heet, prik de spijker eventueel in een kurk of houd hem vast met een stuk papier) en smelt een paar vingergaatjes in je rietje. Nu kun je 'melodietjes' spelen!